

Trekantede grave i Skåne

I Skåne findes en række mindre gravfelter indeholdende *trekantede grave* fra *jernalderen*. Kun en enkelt større gravplads - lidt nord for Hörby - er atypisk og indeholder samlet ca. 35 oldtidsminder. Det er værd at bemærke, at et nordligt areal - der strækker sig på tværs af Skåne - ikke indeholder gravfelter fra *jernalderen*.

I Skåne kan gravfelterne inddeles i tre kategorier. Den første indeholder gravformer som runde gravhøje, *trekanter*, firkanter, rektangler og skibssætninger.

En anden kategori (f.x. Arkelstorp) indeholder næsten kun stenkredse (domarringar) og bautasten, som minder meget om de smålandske gravfelter. Begge de første kategorier er brandgrave.

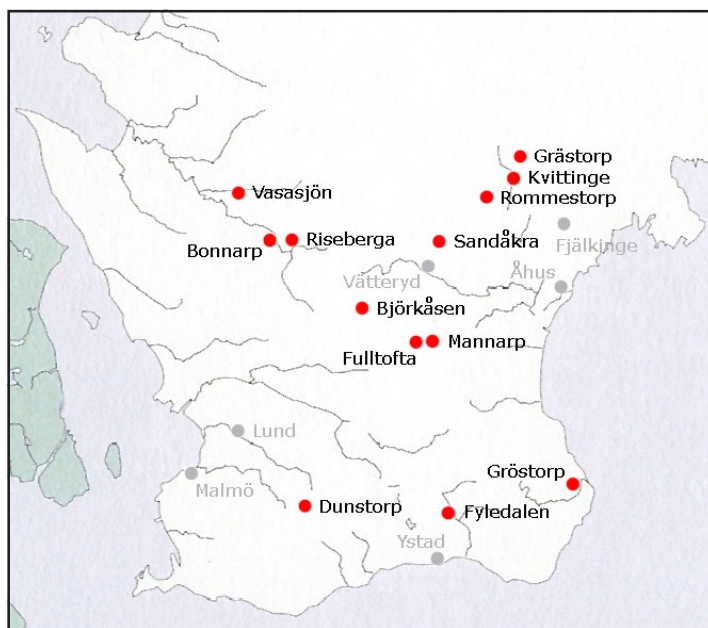
I sidste kategori er majoriteten ubrændte (skellet-) grave under flad mark (som Uppåkra, Fjälkinge).

Göinge

I Östra Göinge og Gryt sogn ligger et mindre gravfelt ca. 1 km syd for Gråstorp. Gravfeltet be-

Bautasten fra gravfeltet i Gryt.

Kort over de registrerede gravfelter.

står af 1 *trekant* og 1 røselignende, nærmest kvadratisk stensætning. Den *tresidede gravhøj* med svagt *indbuede sider*, er 17 m i langsiderne, højden er 0,45 m og graven er omgivet af lave randsten. Spidserne er placeret i retning NNØ/ØSØ-S-VSV/V.

Omkring 7 m fra *trekanten* ligger en kvadratisk stensætning - 7 x 7 m og 0,5 m i højden - med en lav fordybning i midten på 2 m i diameter.

I samme område ca. 3 km sydøst for Gråstorp ved Kvittinge, ligger resterne af en *trekant* med ca. 8 m langsider, 0,25-0,35 m i højden og omgivet af en stedvis synlig kæde af randsten. *Trekanten* er placeret i retning VNV/N-Ø/N-N/S.

Kirkebyen Gryt i Östra Göinge ligger ca. 5 km syd for Broby og vest for Helge Å. Her ligger et gravfelt - 110 x 80 m - indeholdende 1 gravhøj på 15 m i diameter og 1,8 m i højden samt ca. 25 bautasten. Området tolkes af flere som en tidlig helligdom og kultplads.

Lidt vest for Knislinge og i samme område, ligger endnu et gravfelt - 130 x 40 m - indeholdende 2 stenkredse, 3 skibssætninger, 1 røse, 2 runde stensætninger samt 5 bautasten.

Hässleholm

I Rommestorp og Gumlösa sogn der ligger ca. 8 km øst for Hässleholm, findes en *trekantet grav* med svagt *indbuede sider* og ca. 20 m i langsiderne. Højden er 0,3-0,5 m og graven er omgivet af lave randsten. I midten er placeret en bautasten.

En anden *trekant* ligger syd for Finjasjön og Tormestorp, tæt på Sandåkra i Brönnestad sogn. Den *trekantede grav* har svagt *indbuede sider* og ca. 20 m i langsiderne. Højden er 0,2 m og graven er omgivet af lave randsten. I midten er placeret en bautasten. Spidserne peger i retning SV-ØSØ-NV. I SV og SØ står en klumpformet hjørnesten.

Nordøst og ca. 6 m fra *trekanten* ligger resterne af 1 høj, ca. 7 m i diameter og 0,5 m i højden. Gravfeltet indeholder desuden 1 stenkreds og 1 bautasten.

I Norra Mellby sogn ligger gravfeltet Vätteryd - 250 x 150 m - der er Skånes største samlede gravområde med ca. 200 oldtidsminder. Feltet ligger ved rigsvej 23 mellem Tjörnarp og Sösdala og omfattede oprindeligt op til 600 rejste bautasten.

I dag skønnes det, at der reterer omkring 180-183 bautasten på området. Der findes 15 skibssætninger med en længde af 10-25 m og 5-8 m i bredden. Desuden findes 2 rektangulære, ufyldte stensætninger og en ufyldt stenkreds.

Feltet blev i perioden 1955-57 undersøgt af

View over gravfeltet Vätteryd.

arkæologer der konstaterede, at hovedparten af gravene er brandgrave. Fundmaterialet udgør bronze- og glasperler, fragmenter af bronzesmykker, sølvtråde og -bånd samt sländtrisser. Gravfeltet er dateret til perioden 550-900 e.kr. og har været placeret i forbindelse med en boplads.

Syd for - og ca. 100 m fra brandgravfeltet Vätteryd - er der fundet et offersted med oldsager dateret til første halvdel af 400-tallet e.kr. Fundet består af mere end 280 forskellige beslag af sølv og bronze samt mindst to styk hestegrime og fem sadler. Beslagene har ligheder, der peger på Øst- og Centraleuropa - f. x. fra området i Masurien i dagens Polen frem til Jugoslavien.

Et par kilometre sydøst for Sösdala ligger Sjörup och Göingeholm. I Sjörup er der fundet omkring 200 sværd- og rembeslag. Oldsagerne er dateret til anden halvdel af 400-tallet e.kr. og deponeringen skønnes foregået lidt før år 500 e.kr. Visse dele - som gotiske beslag og rembeslag med ørnehoved - viser influens fra Centraleuropa. Fundet har muligvis forbindelse til en nærliggende boplads. I Göingeholm viser et andet fund 48 runde ravperler og et fragment af en sølv-fibula. Ravperlerne peger på indflydelse fra Pommern.

I Göinge findes en række mindre gravfelter, der alle er etableret i sen *folkevandringstid* (400-550 e.kr.) og *ynge germansk jernalder* (550-800 e.Kr.) og er i brug gennem hele *ynge jernalder*. Udover nævnte Vätteryd kan nævnes Mala, Häglinge og Åraslöv.

Mala

Gravfelt indeholdende 6 skibssætninger 7-25 m i længden, 1 rund stensætning og ca. 43 bautasten. Hovedparten af gravene er brandgrave og dateret til perioden 600-900 e.kr.

Gravfeltet Mala.

Häglinge

Gravfelt indeholdende 4 skibssætninger 20-25 m i længden, 1 stenkreds 4 x 4 m, 1 kvadratisk stenkreds og ca. 40 bautasten. Hovedparten af gravene er brandgrave og dateret til perioden 500-900 e.kr.

Gravfeltet Häglinge.

Åraslöv

Gravfeltet - Stainabjär - indeholdende resterne af 3 skibssætninger, 1 rundstensætning og ca. 79 bautasten. Hovedparten af gravene er brandgrave dateret til vikingetid.

Gravfeltet Åraslöv.

Klippan

På et lille næs på den nordlige del af Vasasjön og ca. 2 km nord for Klippan by, ligger et gravfelt på 50 x 30 m. Feltet indeholder 2 stenfyldte *trekanter*, 1 stenkreds og 1 rundstensætning. Den ene *trekant* er 11 m i langsiderne og højden er 0,05-0,1 m og den anden er 8 m i langsiderne og højden er 0,05-0,1 m. I begge *trekanter* står klumpformede sten i spidserne.

I nærheden af Sorröd og ca. 2 km nord for V. Sorrödsjön i Riseberga sogn, findes 2 *trekantede* grave. Den ene *trekant* med kraftigt *indbuede sider*, er 14 m i langsiderne, højden er 0,3 m og graven er omgivet af delvis synlige randsten. Spidserne er placeret i retning NØ-SØ-V. I midten står en bautasten og *trekanten* er fyldt med små skærver.

Omkring 15 m nord/nordvest for den første, ligger endnu en *trekantet grav* med kraftigt *indbuede sider*, hvor siderne er 14 m og højden 0,35 m. Graven er omgivet af stedvis synlige randsten. Spidserne er placeret i retning NNØ-SSV-SØ.

Omkring 2 km nordøst for Ljungbyhed - mod Bonarp og tæt på flyvepladsen - ligger et gravfelt - 75 x 65 m - indeholdende 2 *trekanter*, 3 rundestensætninger og 1 rektangulærstensætning.

Trekanterne er med kraftigt *indbuede sider*, er 24 m i langsiderne og højden er 0,1-0,2 m. Gravene er omgivet af lave randsten og spidserne er placeret i retning ØNØ-VNV-S og N-VSV-SØ. Den ene *trekant* har en bautasten placeret i midten og begge grave er stenfyldte.

Höör

Gravfeltet - 65 x 50 m - ligger ca. 2 km sydvest for Höör i Björkåsen og indeholder 1 *trekant*, 2 rundestensætninger og ca. 4 bautasten. *Trekanten* har 10 m sider og højden er 0,2 m. Spidserne er placeret i retning NØ-NV-S og graven er stenfyldt.

Hörby

Omkring 8-9 km sydøst for Höör og tæt på Manarp findes en *trekant* med 7 m sider og højden er

0,5 m. Der er delvis synlige randsten og graven er stenfyldt. Spidserne er placeret i retning ØNØ-VNV-S.

Mellem Fulltofta og Hästäng - ca. 2-3 km nord for Hörby - findes gravfeltet Fulltofta - 220 x 40 m - med ca. 35 oldtidsminder. Feltet indeholder 1 *trekant*, 8 runde stensætninger 5-12 m i diameter, 1 kvadratisk stensætning 12 x 12 m, 10 stenkredse og ca. 15 bautasten. *Trekanten* findes i feltets øst/nordøstlige del, har 12 m sider og er 0,4 m i højden. Spidserne er placeret i retning NNV-ØSØ-SV - og graven er stenfyldt.

I området omkring Ringsjön - ved Nunnäs og Hästäng - findes et par gravfelter af lignende karakter som behandlet. Ved søens østlige strand ligger Nunnäs dateret til *vikingetid* ca. 800-1050 e.kr. og her findes 6 skibssætninger 11-13 m i længden og 4-4,5 m i bredden, 2 stenkredse og ca. 35 bautasten.

Gravfeltet Nunnäs.

Lund

Gravfeltet - 110 x 50 m - er beliggende 16 km øst for Malmö i Dunstorp og består af 3 *trekanter*, 3 gravhøje, 1 langhøj, 10 runde stensætninger og 1 rektangulær stensætning.

Gravpladsen er arkæologisk undersøgt 1970-71 og fundene udgjorde flere lerkar med brændte ben samt sod og kulrester. Feltet er dateret til *yngre romersk jernalder* (200-400 e.kr.) samt begyndelsen af *folkevandringstid* (400-550 e.kr.).

~

Ystad

Gravene findes nord for Ystad i Fyledalen - og tæt på Nyvångshuset. *Trekanten* har 5 m sider og en højde på 0,5 m og er stenfyldt. Spidserne er placeret i retning NØ-VNV-S. I samme område ligger en kvadratisk stensætning 6 x 6 m og 0,7 m i højden og stenfyldt. Graven har delvis synlige randsten.

Simrishamn

Lidt udenfor Simrishamn og i Gröstorp, findes en *trekant* og en gravhøj. *Trekanten* har ca. 12 m sider og en højde på 0,2 m. Spidserne er placeret i retning NNV-ØSØ-SV. I nærheden ligger en høj med 8 m i diameter og 0,5 m i højden.

Fjälkinge

Skånes største vikingegravfelt ligger i det centrale Fjälkinge lidt udenfor Kristianstad. Gravene er en blanding af hedenske og kristne grave og en stor andel er børnegrave med børn under fire år. Feltet er Skånes mest udforskede område med 121 udgravede grave.

Majoriteten af gravene er fladmarksgrave af oval form og derefter en lige fordeling af formen "rektangulær med runde hjørner" samt "rektangulære". Der findes ingen krigergrave på området. De fleste af gravene kan dateres til perioden 800-900 e.kr.

Generelt kan siges om Skånes jernaldergrave at de er opstået i en periode, der på sigt medførte en mere permanent bosættelse. Størrelsen på et par af felterne tyder på, at gravpladserne har været i brug i flere generationer.

I Skåne er *trekanten* eller *treudden* en usædvanlig gravform, hvor flertallet findes i Skånes nordlige del. Gennem studier af det palæoekologiske materiale, ses i Göinge en ændret tendens fra omkring år 400 e.kr. og der er flere tegn på (odlingsrösen), at folk fra bl.a. Småland og Halland bosætter sig i Göinge i *yngre jernalder* (400-800 e.kr.), da gravfelterne i denne periode øges i antal.

De *trekantede* grave findes både som stenfyldte og ufyldte *ligesidede trekanter* samt *trekanter* med *indbuede sider* og må være kommet til henholdsvis i perioden 500 f.kr.-550 e.kr. og i perioden 200-1050 e.kr.

Studier fra Lindholm Høje i Thy viser, at *skibssætninger* tages i brug i den seneste del af *yngre jernalder*.

Et sådan skift ses i gravfeltet Vätteryd samt i en række mindre felter i Göinge, der etableres i sen *folkevandringstid* og *yngre germansk jernalder*. Andre gode eksempler er gravfelterne Nunnäs og Hästäng beliggende ved Ringsjön.

Et par offersteder er nævnt i materialet. Både ved Vätteryd, i Sjörup og i Göingeholm er fundet oldsager fra anden halvdel af 400-tallet e.kr., der indikerer fremmed indflydelse fra både Øst- & Centraleuropa - herunder Polen og Pommern.

Et bredt kystbælte fra Kullen og ned til Ystad i syd mangler gravfelter med *trekantede grave*. Fredrik Svanberg (1999) peger på, at gravfelterne i den sydvestlige del af Skåne overvejende indeholder skeletgrave med øst-vestlig orientering - og som især mangler gravgaver.

Gravfeltet Stainabjär i Åraslöv.

Anne Carlie, På arkeologins bakgård: En bebyggelsearkeologisk undersökning i norra Skånes inland baserad på synliga gravar, avhandling 1994.

Karsten Kjer Michaelsen: Danmarks Oldtid. 2002, ISBN 87-567-6458-8.

Sara Holmblad, Skånes Kristnande: Vad säger runstenar och gravfält? C-uppsats, Uppsala Universitet 2003.

Mats Anglert, Uppåkra: Bland högar, ortnamn och kyrkor 2004.

Fredrik Larsson, Guthisbo: En studie av Göinge under järnåldern, masteruppsats, Lunds Universitet 2009.

Riksantikvarieämbetet.

© 2011 - Karsten Krambs, version 1.0 - 8. Juli 2011.